

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
[e-mail: arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 646

Дата: 03.07.2024 г.

ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ
НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ
НА ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ
НА ПЪРВА И ВТОРА КОЛЕГИЯ
НА ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД

СТ А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

по съвместно тълкувателно дело № 5 / 2023 г.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

Съгласно Разпореждане от 08.12.2023 г., на основание чл. 128, ал. 2 във връзка с чл. 124, ал. 2 от ЗСВ и т. 6.1. и 7.2. от Правилата за приемане на съвместни тълкувателни постановления от колегиите на съдиите от Върховния касационен съд и Върховния административен съд, поради установена противоречива практика е образувано **тълкувателно дело № 5/2023 г.** по описа на Общото събрание на съдиите от Наказателна колегия на Върховния касационен съд и Първа и Втора колегия на Върховния административен съд по следния въпрос:

„Нарушение по чл. 53, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 26, ал. 2, т. 1, буква „а“ от Закона за пътищата или такова по чл. 177, ал. 3, т. 1 във връзка с чл. 139, ал. 1, т. 2 от Закона за движение по пътищата извършва водачът, който управлява извънгабаритно или тежко пътно превозно средство по пътищата, отворени за обществено ползване, без да е налице разрешение за движението на това пътно превозно средство?“

Председателите на ВКС и на ВАДМС в своето съвместно искане с вх. № 30-775/08.12.2023 г. са установили, че противоречивата съдебна практика по посочения въпрос касае случаите на осъществяване на съдебен контрол върху издадени наказателни постановления за установени нарушения от длъжностните лица нарушения на Агенция „Пътна инфраструктура“, квалифицирани от административно наказващия орган като такива по чл. 53, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 26, ал. 2, т. 1, б. „а“ от Закона за пътищата. Въз основа на постановените съдебни актове се установява, че противоречиво се решава въпросът относно правната квалификация на нарушението, извършено от водача на извънгабаритно или тежко ППС, който без надлежно разрешение го управлява по път, отворен за обществено ползване: дали се явява нарушение по чл. 53, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 26, ал. 2, т. 1, буква „а“ от Закона за пътищата (ЗП) или такова по чл. 177, ал. 3, т. 1 във връзка с чл. 139, ал. 1, т. 2 от Закона за движение по пътищата (ЗДВП) като са обосנוвали предпоставките на чл. 124, ал. 3 от ЗСВ за приемане на съвместно тълкувателно постановление.

По поставения за тълкуване въпрос са се оформили две становища в практиката, които се илюстрирани с множество съдебни решения, посочени в разпореждането.

Според първото становище въпреки незначителните различия в описанието на неправомерно поведение в ЗП и ЗДВП, може да се направи извод, че те предвиждат едно правило за поведение и затова е недопустимо дублиране на отговорностите за едно и също нарушение по разпоредби от два различни материални закона, регулиращи различни обществени отношения, които предвиждат и различен размер на санкциите за физическите лица. Според това становище сравнителният анализ на двете норми води до извода, че доколкото за водача на ППС е предвидена изрично административнонаказателна отговорност в ЗДВП за нарушение на чл. 139, ал. 1, т. 2 ЗДВП, то той няма как да е субект и на нарушение по чл. 26, ал. 2, т. 1 б. „а“ ЗП. В подкрепа на това виждане се изтъква и това, че водачът на ППС не е задълженото лице, което е легитимирано да поиска издаването на разрешително от администрацията, управляваща пътя по реда на ЗП.

Според второто становище, когато водач управлява извънгабаритно и/или тежко ППС, правилно е деянието му да се квалифицира като нарушение на чл. 26, ал. 2, т. 1, б. „а“ ЗП, въвеждащ забрана за движението по пътищата на извънгабаритни и тежки превозни средства без специално разрешение, издадено от администрацията, управляваща пътя. Съгласно чл. 53, ал. 1, т. 2 ЗП отговорността на физическите лица, нарушили забраната на чл. 26, ал. 2 от същия закон е лична, лична е и за тези, които извършват или наредят да бъдат извършени посочените в чл. 26 ЗДвП дейности, в това число и движение на извънгабаритни и тежки пътни превозни средства и товари без разрешение на собственика или администрацията, управляваща пътя. Според това становище разпоредбата на чл. 53, ал. 1, т. 2 ЗП кореспондира с чл. 37, ал. 1, т. 1 от Наредба № 11, който предвижда съставянето на акт на водача, на съпровождащото лице и на другите длъжностни лица, когато при проверката се установи, че движението на тежко или извънгабаритно ППС се извършва без разрешително или документ за платена такса, от което следвало, че с отговорността по посочените текстове от ЗП може да носи, както водачът като пряк извършител, който управлява тежкотоварно или извънгабаритно ППС, така и съответното отговорно длъжностно лице, което е наредило преvoза или придружава товара. Според това второ становище с евентуалното ангажиране отговорността на другите изброени лица, не отпада отговорността за водача и същият законосъобразно е наказан.

Намираме, че следва да бъде споделено първото становище поради следните съображения:

1. Видно от чл. 1 ЗП, същият урежда обществените отношения, свързани със собствеността, ползването, управлението, стопанисването, изграждането, ремонта, поддържането и финансирането на пътищата, както и с управлението на безопасността на пътната инфраструктура в Република България.

Със ЗДвП пък се уреждат правилата за движение по пътищата, отворени за обществено ползване, изискванията към пътните превозни средства за участие в движението по тези пътища, изискванията за правоспособност на водачите на пътните превозни средства, правата и задълженията на участниците в движението и на съответните служби и длъжностни лица – чл. 1 ЗДвП.

Като се отчита предметният обхват на двата закона и редакцията на разпоредбите на чл. чл. 53, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 26, ал. 2, т. 1, буква „а“ ЗП, както и на тази по чл. 177, ал. 3, т. 1 във връзка с чл. 139, ал. 1, т. 2 ЗДвП следва да се приеме, че общото между тях е предназначението им да уредят отношения, свързани с законосъобразното използване на пътищата в обществен интерес като изискват движението по тях на извънгабаритни и тежки превозни средства и товари да става при спазване на предвидените

законовите изисквания и забрани, респективно и отговорността за извършените нарушения.

2. Спецификата на обсъжданите законови разпоредби от двата закона в контекста на поставения въпрос идва от това, че ЗП урежда общо казано начина на ползването на обществените пътища, докато ЗДвП акцентира върху задълженията на водачите на ППС за спазване на правилата за движение по пътищата при съобразяване на изискванията към ППС, които участват в него.

3. Затова редакциите на разпоредбата на чл. 53, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 26, ал. 2, т. 1, б. „а“ ЗП и тази на чл. 177, ал. 3, т. 1 във връзка с чл. 139, ал. 1, т. 2 от ЗДвП имат своите разлики относно уредените в тях правила за поведение. Те имат различни адресати. Различни са и размерите на предвидените в двата закона глоби, налагани на физическите лица, които ги нарушават – съгласно чл. 177, ал. 3 ЗДвП на водачите се налага глоба от 500 до 3 000 лв., а съгласно чл. 53, ал.1 ЗП физическите лица-нарушители се наказват с глоба от 1000 до 5 000 лв.

3.1. Отговорността по чл. 53, ал. 1, т. 2 ЗП е предвидена за нарушение на забраната по чл. 26, ал. 2 ЗП за движение на извънгабаритни превозни средства без необходимото разрешение и касае, както беше посочено начина на ползването на пътищата от републиканската пътна мрежа. Забраната по ЗП е за следното: *„Движение на извънгабаритни и тежки пътни превозни средства и товари без разрешение на собственика или администрацията управляващи пътя.“* – чл. 26, ал. 1 ЗП във връзка със забраната *„За дейности извън специално ползване на пътищата без разрешение“*- чл. 26, ал. 1 ЗП; *„движение на извънгабаритни и тежки пътни превозни средства и товари без разрешение на собственика или администрацията, управляващи пътя.“* – чл. 53, ал.2, т.2 от 2 ЗП.

Нейни адресати, респективно субекти на предвидената административнонаказателна отговорност са само физическите лица – превозвачи, дори и ако те лично управляват такова ППС, както и лицата, които наредят да бъде извършен превоз на товари без необходимото разрешение. Изводът следва и от разпоредбата на чл. 15, ал. 3 от Наредба № 11 от 03.07.2001 г. за движение на извънгабаритни и/или тежки пътни превозни средства, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройства, която предвижда, че: *„Собствениците на извънгабаритни и/или тежки ППС или лицата, които извършват превозите, са длъжни да подадат в Агенция „Пътна инфраструктура“ или в съответното областно пътно управление или община заявление за издаване на необходимото разрешително по образец (приложение № 4). Заявлението може да бъде подадено и чрез лицензиран пощенски оператор.“*

При съобразяване на редакцията на чл. 177, ал. 3 ЗДВП и на цитирания текст от Наредба № 11 от 03.07.2001 г. за движение на извънгабаритни и/или тежки пътни превозни средства (ДВ, бр. 65/2001 г.) се налага изводът, че управлението на извънгабаритни и тежки ППС и товари само по себе си не представлява нарушение на ЗП и затова във връзка с него не следва да се прилага отговорността по чл. 53, ал. 1, т. 2 ЗП.

3.2. Отговорността на водачите на ППС с размери, маса или натоварване над нормите, определени от министъра на регионалното и благоустройство е уредена изрично с разпоредбата на чл. 177, ал. 3, т. 1 ЗДВП и тя е предвидена като нарушение на чл. 139, ал. 1, т. 2 от ЗДВП, което се изразява в управление на ППС с размери, маса и натоварване на ос, които надвишават нормите, определени от министъра на регионалното развитие и благоустройството и с товари, които представляват опасност за участниците в движението – чл. 139, ал. 1, т. 2 ЗДВП.

По отношение на водачите на ППС законът не е предвидил за задължение, а и право да искат и да се снабдяват с предвиденото в ЗП разрешение. След като те не са адресат на такова установено със закона административно задължение, не следва да им бъде вменявана вина за неизпълнението му. Поради това водачите, които управляват ППС, за които не са налице необходимите съгласно ЗП разрешения следва да бъдат санкционирани по чл. 177, ал. 3, т. 1 във връзка с чл. 139, ал. 1, т. 2 ЗДВП, а не по ЗП.

4. Недопустимо е повторното налагане на наказание за едно и също нарушение, уредено в два различни материални закона, отнасящи се до различни обществени отношения и предвиждащи различен размер на налаганите глоби.

Както беше посочено, ЗДВП с обсъжданите разпоредби е насочен към водачите на МПС и изрично предвижда отговорността на водачите като посочен субект на нарушението по чл. 177, ал. 3: *„Наказва се с глоба от 500 до 3000 лв. водач който без да спазва установения за това ред: т. 1 управлява пътно превозно средство с размери, маса или натоварване на ос, които надвишават нормите определени от министъра на регионалното развитие и благоустройството.“*

Посоченото иде да покаже, че за водача на МПС, при осъществена хипотеза на нарушение във връзка с габарита, теглото на МПС и на товара е предвидена самостоятелна и лична отговорност,

В същото време, както беше посочено, той не е от лицата, легитимирани да поискат издаването на нарочно разрешение за движение по пътищата по реда на чл. 15, ал. 3 от цитираната по-горе Наредба №11, а в разпоредбата на чл. 26, ал. 2, т. 1, б. „а“ от ЗП не е посочен субект на предвиденото нарушение.

От това следва, че след като за водача на ППС е предвидена изрично административнонаказателно отговорност в ЗДВП, то няма как той да е субект и на нарушение по чл. 26, ал. 2, т. 1, б. „а“ ЗП, защото недопустимо би се стигнало до повторното му наказание за същото нарушение съгласно изричното правило на чл. 18 от ЗАНН („Когато с едно деяние са извършени няколко административни нарушения или едно и също лице е извършило няколко отделни нарушения, наложените наказания се изтърпяват поотделно за всяко едно от тях.“).

С оглед изложеното предлагаме на поставения за разглеждане от Общото събрание на съдиите от Наказателна колегия на Върховния касационен съд и Първа и Втора колегия на Върховния административен съд въпрос да бъде даден следният отговор:

Водачът, който управлява извънгабаритно или тежко пътно превозно средство по пътищата, отворени за обществено ползване, без да е налице разрешение за движението на това пътно превозно средство извършва нарушение по чл. 177, ал. 3, т. 1 във връзка с чл. 139, ал. 1, т. 2 от Закона за движение по пътищата, а не такова по чл. 53, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 26, ал. 2, т. 1, буква „а“ от Закона за пътищата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ: /п/

АДВ. Д-Р ИВАЙЛО ДЕРМЕНДЖИЕВ